

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

21 päivänä kesäkuuta 2012*

Direktiivi 2003/88/EY — Työajan järjestäminen — Oikeus palkalliseen vuosilomaan — Sairausloma — Sairausloman kanssa päällekkäinen vuosiloma — Oikeus pitää palkallinen vuosiloma muuna aikana

Asiassa C-78/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal Supremo (Espanja) on esittänyt 26.1.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.2.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Asociación Nacional de Grandes Empresas de Distribución (ANGED)

vastaan

Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA),

Federación de Trabajadores Independientes de Comercio (Fetico),

Federación Estatal de Trabajadores de Comercio, Hostelería, Turismo y Juego de UGT ja

Federación de Comercio, Hostelería y Turismo de CC.OO.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit M. Ilešič ja E. Levits (esittelevä tuomari)

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA), edustajanaan abogado J. Caballero Ramos,
- Federación Estatal de Trabajadores de Comercio, Hostelería, Turismo y Juego de UGT, edustajanaan abogado J. Jiménez de Eugenio,
- Federación de Comercio, Hostelería y Turismo de CC.OO., edustajinaan abogado A. Martín Aguado ja abogado J. Jiménez de Eugenio,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

- Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Rubio González,
 - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato G. Palatiello,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään S. Pardo Quintillán ja M. van Beek,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9; jäljempänä direktiivi 2003/88) 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Asociación Nacional de Grandes Empresas de Distribución (jäljempänä ANGED) ja vastapuolina työntekijöiden edunvalvontajärjestöt Federación de Asociaciones Sindicales (FASGA), Federación de Trabajadores Independientes de Comercio (Fetico), Federación Estatal de Trabajadores de Comercio, Hostelería, Turismo y Juego de UGT ja Federación de Comercio, Hostelería y Turismo de CC.OO. (jäljempänä FASGA ynnä muut) ja joka koskee ryhmäkanteita, joilla nämä järjestöt ovat halunneet saada tunnustetuksi tiettyjen työntekijöiden oikeuden pitää palkallinen vuosilomansa silloinkin, kun se osuu samalle ajanjaksolle kuin tilapäiseen työkyvyttömyyteen perustuva sairausloma.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

- 3 Direktiivin 2003/88 1 artiklan otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, ja siinä säädetään seuraavaa:
”1. Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.
2. Tämä direktiivi koskee:
a) – – [vähimmäis]vuosilomaa – –
– –”
- 4 Direktiivin 7 artiklan otsikko on ”Vuosiloma”, ja siinä säädetään seuraavaa:
”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.
2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy.”
- 5 Direktiivin 2003/88 17 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat poiketa tämän direktiivin tietyistä säännöksistä. Direktiivin 7 artiklasta ei kuitenkaan voida poiketa.

Kansallinen säännöstö

6 Työntekijöiden asemasta annetun lain hyväksymisestä 24.3.1995 annetussa kuninkaan asetuksessa (Real Decreto Legislativo 1/1995, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores; BOE nro 75, 29.3.1995, s. 9654), sellaisena kuin se on muutettuna naisten ja miesten tosiasiallisesta tasa-arvosta 22.3.2007 annetulla lailla (Ley orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres; BOE nro 71, 23.3.2007, s. 12611; jäljempänä työntekijöiden asemasta annettu laki), on säännökset muun muassa palkallisesta vuosilomasta ja tilapäisestä työkyvyttömyydestä.

7 Työntekijöiden asemasta annetun lain 38 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Palkallisesta vuosilomasta, jota ei voi korvata rahalla, sovitaan työehtosopimuksessa tai työsopimuksessa. Missään oloissa sen pituus ei voi olla lyhyempi kuin 30 kalenteripäivää.

2. Kausi tai kaudet, joiden aikana loma voidaan pitää, vahvistetaan työnantajan ja työntekijän välisellä sopimuksella ja sen mukaisesti, mitä työehtosopimuksissa mahdollisesti määrätään vuosilomien suunnittelusta.

Mikäli osapuolet ovat erimielisiä, toimivaltainen tuomioistuin vahvistaa päivämäärän lomaa varten, eikä sen päätöksestä saa valittaa. Oikeudenkäynti on summaarinen, ja asian käsittelylle tuomioistuimessa annetaan etusija muihin asioihin nähden.

3. Jokaisessa yrityksessä vahvistetaan lomakalenteri. Työntekijän on saatava tietää lomapäivänsä vähintään kaksi kuukautta ennen loman alkamista.

Kun edellisessä kohdassa tarkoitettussa yrityksen lomakalenterissa vahvistettu lomajakso osuu samaan aikaan raskaudesta, synnytyksestä tai imetyksestä johtuvan tilapäisen työkyvyttömyysjakson kanssa tai tämän lain 48 §:n 4 momentissa tarkoitettua työsopimuksen keskeyttämisjakson kanssa, työntekijällä on oikeus pitää lomansa muuna ajankohtana kuin tilapäisen työkyvyttömyyden kuluessa tai hänelle edellä mainitun säännöksen nojalla kuuluvan vapaan aikana, työsopimuksen keskeyttämisjakson päätyttyä, vaikka vuosilomaa vastaava kalenterivuosi olisi päättynyt.”

8 Suurmyymäläalalla vuosiksi 2009–2010 tehdyn työehtosopimuksen 37 kohdassa on työntekijöiden asemasta annetun lain 38 §:n viimeistä momenttia vastaava määräys.

9 Työntekijöiden asemasta annetun lain 48 §:n 4 momentissa säädetään edellytyksistä, joilla työsopimus voidaan keskeyttää synnytyksen, äidin synnytyksen jälkeen tapahtuneen kuoleman, ennenaikaisen synnytyksen, vastasyntyneen sairaalahoitoon joutumisen, lapseksiottamisen tai kasvattilapseksi ottamisen vuoksi.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 FASGA ynnä muut ovat erillisillä kanteilla, jotka on sittemmin yhdistetty, panneet vireille työriitojen sovittelumenettelyn sen vahvistamiseksi, että suurmyymäläalalla vuosiksi 2009–2010 tehdyn työehtosopimuksen alaan kuuluvilla työntekijöillä on oikeus pitää palkallinen vuosilomansa silloinkin, kun tämä osuu samalle ajanjaksolle kuin tilapäiseen työkyvyttömyyteen perustuvat lomat.

11 ANGED katsoo, että työntekijät, joiden tilapäinen työkyvyttömyys alkaa ennen etukäteen vahvistetun lomakauden alkua tai tämän lomakauden aikana, eivät saa pitää lomaansa työkyvyttömyyden päätyttyä niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa tästä on erikseen määrätty kyseisessä työehtosopimuksessa, eli ainoastaan työntekijöiden asemasta annetun lain 48 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

- 12 Audiencia Nacional hyväksyi FASGA ynnä muiden nostaman kanteen kaikilta osin 23.11.2009 antamallaan tuomiolla.
- 13 ANGED teki tuomiosta kassaatiovalituksen Tribunal Supremeon.
- 14 Tribunal Supremo viittaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön katsoen kuitenkin tarpeelliseksi lykätä asian käsittelyä, koska kassaatiovalitus koskee tilannetta, jossa työkyvyttömyys ilmenee palkallisen vuosiloman alkamisen jälkeen, esittääkseen unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko – – direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohta esteenä sellaiselle kansallisen lainsäädännön tulkinnaalle, jonka mukaan työntekijällä ei ole oikeutta keskeyttää jo alkanutta vuosilomaa pitääkseen vuosilomansa tai jäljellä olevan vuosilomansa myöhemmin, jos tilapäinen työkyvyttömyys alkaa vuosiloman aikana?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 15 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan työntekijä, joka on tullut tilapäisesti työkyvyttömäksi palkallisen vuosilomansa aikana, ei saa myöhemmin pitää sitä osaa vuosilomastaan, joka osuu kyseiselle työkyvyttömyysjaksolle.
- 16 Todettakoon tähän aluksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jokaisen työntekijän oikeutta palkalliseen vuosilomaan on pidettävä unionin sosiaalioikeuden periaatteena, jolla on erityinen merkitys ja josta ei voida poiketa sekä jonka toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat panna täytäntöön ainoastaan tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 23.11.1993 annetussa neuvoston direktiivissä 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18) itsessään nimenomaisesti ilmaistuissa rajoissa; kyseinen direktiivi kodifioitiin direktiivillä 2003/88 (asia C-214/10, KHS, tuomio 22.11.2011, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).
- 17 Todettakoon tämän jälkeen, että sen lisäksi, että oikeudella palkalliseen vuosilomaan on unionin sosiaalioikeuden periaatteena erityinen merkitys, siitä on myös määrätty nimenomaisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jolla on SEU 6 artiklan 1 kohdan mukaan sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla, 31 artiklan 2 kohdassa (em. asia KHS, tuomion 37 kohta ja asia C-337/10, Neidel, tuomio 3.5.2012, 40 kohta).
- 18 Oikeutta palkalliseen vuosilomaan ei näin ollen voida tulkita suppeasti (ks. asia C-486/08, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, tuomio 22.4.2010, Kok., s. I-3527, 29 kohta).
- 19 Lisäksi on kiistatonta, että palkallisen vuosiloman tarkoituksena on mahdollistaa se, että työntekijä voi levätä ja että hänellä on lepo- ja vapaa-aikaa. Tämä tarkoitus eroaa tältä osin sairausloma-oikeuden tarkoituksesta. Viimeksi mainittu myönnetään työntekijälle, jotta tämä voisi toipua sairaudesta, joka on johtanut tilapäiseen työkyvyttömyyteen (ks. asia C-277/08, Vicente Pereda, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-8405, 21 kohta).
- 20 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu myös, että palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden tarkoituksesta seuraa, että työntekijällä, joka on sairauslomalla ennakolta määritetyn vuosilomajakson aikana, on pyynnöstä – ja jotta hän voi tosiasiallisesti pitää vuosilomansa – oikeus pitää tämä loma muuna ajankohtana kuin sairausloman kanssa päällekkäisenä aikana (ks. em. asia Vicente Pereda, tuomion 22 kohta).
- 21 Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä, joka koskee ennen palkallisen vuosiloman alkamista tilapäisesti työkyvyttömäksi tullutta työntekijää, seuraa, että työkyvyttömyyden ilmenemishetkellä ei ole merkitystä. Näin ollen työntekijällä on oikeus pitää palkallinen vuosilomansa, joka osuu sairauslomajaksolle, jälkeenpäin, ja näin on siitä riippumatta, millä hetkellä työkyvyttömyys on ilmennyt.

- 22 Olisikin täysin sattumanvaraista ja vastoin edellä 19 kohdassa kuvattua palkallisen vuosiloman tarkoitusta myöntää tämä oikeus työntekijälle ainoastaan siinä tapauksessa, että hän on palkallisen vuosiloman alkamishetkellä jo työkyvytön.
- 23 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on tällaisessa asiayhteydessä jo todettu, että uusi vuosilomajakso, joka vastaa jaksoa, jolle alun perin vahvistettu vuosiloma ja sairausloma osuvat samaan aikaan, ja joka työntekijällä on toivuttuaan oikeus pitää, voidaan tarvittaessa vahvistaa siten, että se ajoittuu vuosilomakaudeksi vahvistetun viitejakson ulkopuolelle (ks. vastaavasti em. asia Vicente Pereda, tuomion 23 kohta ja tuomiolauselma).
- 24 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan työntekijä, joka on tullut tilapäisesti työkyvyttömäksi palkallisen vuosilomansa aikana, ei saa myöhemmin pitää sitä osaa vuosilomastaan, joka osuu kyseiselle työkyvyttömyysjaksolle.

Oikeudenkäyntikulut

- 25 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan työntekijä, joka on tullut tilapäisesti työkyvyttömäksi palkallisen vuosilomansa aikana, ei saa myöhemmin pitää sitä osaa vuosilomastaan, joka osuu kyseiselle työkyvyttömyysjaksolle.

Allekirjoitukset